Onderhandse (redactionele) opmerkingen:

Onderhandse opmerkingen bij het advies van de Kiesraad over de evaluatie naar aanleiding van de verkiezingen voor de provinciale staten, de waterschappen en de eilandsraden (kenmerk 2015-0000280868).

Nr.	Artikel / Model Onderwerp	Toelichting / Advies
1	Stempas provinciale staten	Op de stempas wordt gesteld dat het gaat om de ‘de verkiezing van de leden van de provinciale staten’. Het zou juist en consequent zijn om in het vervolg het lidwoord ‘de’ te schrappen.
2	Artikel I 14, tweede lid, van de Kieswet	Reparatiewet BZK . Artikel VI, onderdeel D van deze wet voegt toe dat ook groeperingen die eerst gezamenlijk deelnamen en nu fuseren, gebruik kunnen maken van faciliteiten. Toelichting hierop is: Artikel VI, onderdeel D Reparatiewet BZK De Kieswet regelt dat als de politieke groepering bij de vorige verkiezing een of meer zetels heeft behaald, deze voor de daaropvolgende verkiezing geen ondersteuningsverklaringen hoeft in te leveren en geen waarborgsom hoeft te betalen, en dat deze voorrang heeft bij de nummering van de kandidatenlijsten. Deze voordelen gelden (onder bepaalde voorwaarden) ook als groeperingen gezamenlijk aan een verkiezing deelnemen, ofwel door één (gezamenlijke) lijst met een samengevoegde aanduiding in te leveren, ofwel door te fuseren. Op grond van de Kieswet gelden deze voordelen echter niet als partijen bij de vorige verkiezing samenwerkten, door met één lijst onder een samengevoegde aanduiding aan de verkiezing deel te nemen, en bij de daaropvolgende verkiezing hun samenwerking intensiveren door te fuseren en derhalve met een nieuwe aanduiding aan deze verkiezing deel te nemen. Hiervoor bestaat geen reden en dit past ook niet in het streven om de samenwerking tussen politieke groeperingen te stimuleren. Dit onderdeel herstelt deze omissie. Het valt op dat deze situatie, zoals vermeld in art. H 4 lid 8 onder c Kieswet, vervolgens niet in de bepaling over de lijstnummering wordt meegenomen. Daar staat namelijk het volgende: Artikel I 14 Kieswet Lid 2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing voor de gevallen, bedoeld in artikel H 4, achtste lid, onderdelen a en b.
3	Model P22-2 paragraaf 11	In de P22 is de paragraaf (11 bij de P22-1 en 12 bij de P22-2) over de “Verdeling van de zetels binnen de lijstcombinaties” aangepast. Daarbij is waarschijnlijk niet goed gelet op het gebruik van hoofd en kleine letters in de kopjes van tabellen. In de modeltekst zijn de beginnende kopjes bij de tabellen afwisselend met een hoofdletter of een kleine letter. Aangezien meestal kopjes met kleine letters wordt geschreven zou het consequent zijn dit ook in deze paragraven te doen.
4	Artikel K 6, derde lid, van de Kieswet	Artikel K 6 1. Voor een schriftelijk verzoek wordt gebruik gemaakt van een formulier dat bij de gemeente kosteloos verkrijgbaar is. Bij ministeriële regeling wordt voor het formulier een model vastgesteld. 2. Een mondeling verzoek geschiedt door de kiezer in persoon bij de gemeente waar hij op de dag van de kandidaatstelling als kiezer is geregistreerd. 3. Indien de kiezer reeds een stempas heeft ontvangen, voegt hij deze

		bij het schriftelijk verzoek, dan wel legt hij deze over bij het mondeling verzoek. Sinds de wijziging in het model van de stempas is de kiezerspas niet meer afgedrukt op de achterzijde, maar een apart document geworden. Vóór deze wijziging was het handig als de kiezer de stempas meestuurde of meenam. Nu doet dat er niet meer toe. De stempas wordt toch ongeldig gemaakt en de kiezer krijgt een ander document mee.
5	Artikel V 10 van de Kieswet	In artikel V 10 van de Kieswet ontbreekt een komma tussen “hoofdstuk W geeft de voorzitter van dat orgaan (…)”.
6	Artikel K 11, tweede lid, van de Kieswet	In artikel K 11, tweede lid, van de Kieswet is bepaald dat artikel J 25, tweede tot en met tiende lid van overeenkomstige toepassing is. Artikel J 25, vijfde lid, van de Kieswet ziet echter op de controle van de stempas aan het register van ongeldige stempassen. Aangezien een kiezerspas niet in dit register is opgenomen lijkt het onnodig, zelfs mogelijk verwarrend, op het moment dat de kiezerspas toch getoetst wordt aan het RoS. Het kan immers voorkomen dat een (andere) gemeente toch een volgnummer op een kiezerspas heeft gezet die mogelijk overeenkomt met een nummer in het ROS.
7	Artikelen G 1, G 2, G 2a en G 3 van de Kieswet	Bij de registratie van een aanduiding op grond van deze artikelen moet de groepering een bewijs van inschrijving in het handelsregister overleggen. De KvK geeft inschrijvers een bericht van registratie waarin de vertegenwoordiging is geregeld op het moment van inschrijving, dit bericht is niet ondertekend of anderszins gewaarmerkt. De Kiesraad vraagt echter van verzoekers niet een bewijs van inschrijving, maar een gewaarmerkt recent uittreksel uit het handelsregister. Op twee punten is deze wens uitgebreider dan de Kieswet voorschrijft: 1) het uittreksel is gewaarmerkt, een bewijs van inschrijving niet, en 2) het uittreksel is recent, een bewijs van inschrijving kan sterk verouderd zijn. Er zijn dus goede redenen om een recent uittreksel te vragen, zo kan je de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de groepering vaststellen op het moment van het verzoek. De Kiesraad zou momenteel een registratieverzoek met een ‘bericht van registratie’ in plaats van een ‘gewaarmerkt recent uittreksel’ niet in behandeling nemen. Als de groepering daartegen in beroep gaat, is het niet uitgesloten dat de rechter van mening is dat een ‘bericht van registratie’ kan worden gezien als een ‘bewijs van inschrijving’. Het verdient daarom aanbeveling om deze artikelen zo te wijzigen dat er expliciet kan worden gewezen op een gewaarmerkt, recent uittreksel uit het handelsregister.
8	Artikelen H 13, H 13a en H 14 van de Kieswet	De waarborgsom die betaald is voor de kandidaatstelling wordt op grond van de Kieswet aan de groepering teruggegeven als het stemcijfer lager is dan 75% van de kiesdeler, <u>en</u> aan de lijst geen zetels is toegewezen. Het gaat hier echter niet om twee cumulatieve voorwaarden, maar om twee losstaande voorwaarden waaraan de lijst kan voldoen. De groepering krijgt de waarborgsom terug als deze een zetel heeft toegewezen gekregen. Daarnaast krijgt de groepering de waarborgsom terug als deze geen zetel heeft toegewezen gekregen, maar wel een stemcijfer heeft van 75% of meer. Dit blijkt mede uit Kamerstukken II 1992/93, 22972, nr. 3, p. 20. Wetstechnisch zou het aan te raden zijn om deze bepalingen verder te verduidelijken zodat duidelijk is dat het hier niet gaat om twee cumulatieve voorwaarden.